

УДК 321.316

О. О. Бутник,
к. держ. упр., доцент, доцент кафедри правознавства,
Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ

ДОСЛІДЖЕННЯ ІНДЕКСУ ЩАСТЯ НАСЕЛЕННЯ В КОНТЕКСТІ ЕФЕКТИВНОГО ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

O. Butnyk,
Candidate of Science in Public Administration, Associate Professor,
Associate Professor of Department of Law, Kyiv National University of Culture and Arts

RESEARCH OF HAPPINESS INDEX OF THE POPULATION IN THE CONTEXT OF EFFECTIVE PUBLIC ADMINISTRATION

У статті проаналізовано міжнародні результати дослідження індексу щастя населення в контексті ефективного державного управління. Досліджено складові показника індексу щастя. У результаті дослідження визначено, що згідно з "Доповіддю про всесвітнє щастя" близько півтори сотні держав щорічно оцінюють по тому, наскільки їх резиденти задоволені різними аспектами життя: рівнем свободи, зайнятості, доходів, корупції в державних і комерційних структурах, розвитку соціальної сфери і так далі.

Перші сходинки рейтингу займають скандинавські країни, перше місце — Норвегія. Оскільки розумне державне управління в Норвегії є одним з ключових факторів підтримки в населення відчуття щастя, досліджено систему державного управління в цій країні.

Запропоновано використати досвід ефективного державного управління Норвегії в Україні. Зроблено висновок щодо необхідності врахування індексу щастя в нормативно-правовій базі функціонування системи державного управління в Україні, а також при реалізації економічної, соціальної, екологічної та міжнародної політики.

The international results of the research of the index of happiness of the population in the context of effective public administration are analyzed. The components of the index of happiness are investigated.

As a result of the study, it was determined that according to the "Report on World Happiness," about a hundred states evaluate annually how their residents are satisfied with various aspects of life: the level of freedom, employment, income, corruption in public and commercial structures, the development of the social sphere, and so on.

The first steps of the ranking are Scandinavian countries, the first place — Norway. As a prudent public administration in Norway is one of the key factors in maintaining a sense of happiness in the population, the system of public administration in this country is explored. It is proposed to use the experience of effective state administration of Norway in Ukraine. The conclusion is made on the necessity of taking into account the happiness index in the normative-legal framework of the functioning of the system of public administration in Ukraine, as well as in the implementation of economic, social, environmental and international policies.

*Ключові слова: міжнародний індекс щастя, державне управління, добробут, сталий розвиток, реформа.
Key words: international happiness index, public administration, welfare, sustainable development, reform.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Європейські країни стали лідерами щасливого життя, але Україна не застосовує індекс щастя в своїй діяльності і посідає 132 місце в світовому рейтингу щастя.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

У грудні 2015 року Європарламент обговорив програму "Індекс щастя як мета роботи урядів в Євросоюзі".

Проте вітчизняними науковцями індекс щастя в контексті ефективного соціально-орієнтованого державного управління не був досліджений. Значна увага приділяється дослідженню якості життя (М. Гузь, Е. Лібанова, В. Базилевич, К. Баластрик, А. Чухно), інтегральним показникам в цілому (Є. Головаха, А. Горбачик, Л. Сапаєва), тому розгляд міжнародного індексу щастя в контексті ефективності державного управління є першочерговим завданням статті.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

У липні 2006 р. міжнародною організацією NEF (The New Economics Foundation) був розроблений міжнародний індекс щастя (HPI), який є індексом, що відображає добробут людей та стан навколишнього середовища в різних країнах світу. Головним завданням індексу є відобразити "реальний" добробут націй. На думку авторів міжнародного індексу щастя, порівняння значення ВВП країн світу у визначенні добробуту населення вважається недоречним, оскільки кінцева мета більшості людей не бути багатими, а бути щасливими та здоровими.

Для розрахунку HPI використовуються три показники: суб'єктивна задоволеність життям людьми; очікувана тривалість життя; "екологічний слід" [1, с. 67—70].

Екологічний слід — міра впливу людини на середовище проживання, що дозволяє розрахувати розміри прилеглої території, необхідної для виробництва споживаних нами ресурсів і збереження відходів [2].

За даними офіційної сторінки міжнародного індексу щастя Міжнародної організації NEF, індекс розраховується за формулою (1):

$$HPI = \frac{\text{Суб'єктивна задоволеність життям} \times \text{Очікувана тривалість життя}}{\text{Екологічний слід}} \quad (1).$$

Мережа ООН для вироблення рішень в галузі сталого розвитку (UN Sustainable Development Solutions Network) публікує "Доповідь про всесвітнє щастя" з квітня 2012 року. Близько півтори сотні держав щорічно оцінюють по тому, наскільки їх резиденти задоволені різними аспектами життя: рівнем свободи, зайнятості, доходів, корупції в державних і комерційних структурах, розвитку соціальної сфери і так далі.

Доповідь складають на основі опитувань, проведених інститутом Геллана, в ході яких людей просять дати оцінку різним сторонам життя в тій чи іншій країні за шкалою від 0 до 10.

У 2017 році десятка найщасливіших країн планети виглядає так: Норвегія, Данія, Ісландія, Швейцарія, Фінляндія, Голландія, Канада, Нова Зеландія, Австралія, Швеція [3].

Що "не в грошах щастя" (точніше не тільки в них) підтверджує той факт, що 11 і 12 місця серед найщасливіших країн планети зайняли Ізраїль і Коста-Ріка відповідно. Вони обійшли багатші держави, жителі яких стикаються в повсякденному житті з меншою кількістю проблем: Австрію (13 місце), США (14 місце), Німеччину (16 місце), Люксембург (18 місце) і Великобританію (19 місце).

Жителі Чехії (23 місце), Аргентини (24 місце) і Мексики (25 місце) виявилися щасливішими, ніж багаті сингапурці (26 місце) і мальтійці (27 місце), а уругвайці, (28

місце), гватемальці (29 місце) і панамці (30 місце) більше задоволені життям, ніж французи (31 місце).

Найщасливішими з жителів колишнього СРСР виявилися громадяни Узбекистану (47 місце). Вони трохи більше задоволені життям, ніж італійці (48 місце) і росіяни (49 місце).

Найнещасніші на пострадянському просторі — грузини (125 місце) і українці (132). Вони ж самі незадоволені життям мешканці Європи.

У п'ятірку найнещасніших країн планети увійшли Руанда (151 місце), Сирія (152 місце), Танзанія (153 місце), Бурунді (154 місце) і Центральноафриканська Республіка (155 місце) [3].

На основі зробленого аналізу один з авторів звіту, спеціальний радник Генсека ООН Джефрі Сакс намагається вивести "формулу щастя": "Щасливими є країни, що мають здоровий баланс між добробутом, у загальноприйнятому розумінні цього поняття, та соціальним капіталом, під яким мається на увазі високий рівень довіри до суспільства, відсутність значної нерівності між людьми та впевненість у діях уряду" [4].

У звіті зазначається, що Норвегія піднялася на чотири сходинки у рейтингу попри падіння цін на нафту, від яких значною мірою залежить добробут країни.

Завдяки повільному видобутку нафти та інвестуванню прибутків від неї у майбутнє замість витрачання на нагальні потреби, Норвегія убезпечила себе від бумів та спадів, що притаманні багатьом іншим державам, які залежать від продажу своїх ресурсів. Інші фактори, які утримують Норвегію серед найщасливіших країн — довіра, що існує у суспільстві, спільні цілі, щедрість та розумне державне управління [5].

Більшість економічних реформ Норвегії мають соціальну спрямованість. У 1986 р. консервативно-центристський уряд представив комплексну програму адміністративної реформи під назвою "Сучасна держава". Ця програма частково була прийнята під впливом реформ в інших країнах. У ній констатувалося, що громадський сектор був дуже великим і дорогим. Піддавався критиці і "корпоратистський" аспект державного управління, занадто великий вплив на процес прийняття політичних рішень зацікавлених груп. Ставилось також завдання підвищення автономії місцевих органів управління, що знайшло вираження в програмі "Експеримент з організацією вільної комуні" в 1986 р. У 1989 р. була представлена доповідь щодо адміністративної реформи "Держава, яка організована краще", а в 1992 р. був прийнятий закон про роль експерименту в державному управлінні. Разом з тим безліч реформістських доповідей і проєктів реалізувалися у вельми скромні результати. У Норвегії, як і в інших країнах цієї групи, реформа сприяла перетворенню урядових агентств в державні підприємства, що діють за ринковими правилами. Це перетворення вважається центральним пунктом модернізації урядів скандинавських країн в цілому.

Для України насамперед цікавий норвезький досвід "обмеженої інтеграції" в ЄС та повного членства в НАТО, що передбачає оптимальне забезпечення національних інтересів країни на сучасному етапі міжнародного розвитку. У цьому аспекті Україні варто звернути увагу на досвід Норвегії в гармонізації свого законодавства зі стандартами ЄС разом із відстоюванням національних

інтересів та програмних цілей державного управління економікою, визначенні пріоритетних напрямів розбудови останньої, щоб забезпечити максимальний виграш внаслідок інтеграції з європейськими ринками (скажімо, енергетичним, суднобудівним тощо).

Крім того, серед норвезької громадськості останнім часом набули значного поширення так звані "дискусійні клуби" — опрацювання нових ідей та концептуальних пропозицій інтелектуальних "мозкових" центрів, навколо яких об'єднуються політичні, ділові чи академічні кола Норвегії (передовсім столиці) й на обговореннях в яких виносяться чимало важливих політичних питань. З огляду на камерність норвезької столиці ці дискусійні клуби ("сніданки" Civita, конференції NUP1 тощо) створюють потужні цільові впливи на формування громадської думки й на прийняття політичних рішень.

Окрему увагу слід приділити екологічним та інноваційним проектам Норвегії за кордоном. Зважаючи на гостру енергетичну залежність української економіки, слід працювати на впровадження норвезьких новітніх енергозберігаючих технологій як у секторі комунального господарства, так і в промисловості. Прагматична спрямованість двосторонніх відносин гарантуватиме не лише подальше, але й стале зростання економічних показників, що безпосередньо відповідає національним інтересам обох країн.

Рівною мірою їх позитивна динаміка засвідчує можливість переходу до міжрегіонального діалогу і зрештою просування взаємовигідної моделі співпраці з ЄС в рамках ЄЕЗ (Європейська економічна зона) та цільової Асоціації, поєднання потенціалів яких якраз означатиме перспективне наближення до реалізації ідеалів розширеної об'єднаної Європи [6, с. 45—46].

У Норвегії діє виборна система місцевих органів влади. Ті, хто живуть у комуні, мають право вибирати за принципом: одна людина — один голос. Вибори в муніципальну раду, що складається з 15—16 депутатів, здійснюються за партійними списками. У Норвегії немає такої практики, коли якийсь підприємець або економічна сила прямо впливають на процес голосування. Політична та адміністративна системи дуже серйозно відділяють економічні інтереси від політичних. Гарним відправним пунктом для успішного розвитку України є виявлення інтересів на місцевому рівні, де саме й відбувається реальний економічний та соціальний розвиток. Ефективна територіальна влада може найбільш вдало пристосуватися до місцевих особливостей і самостійно приймати важливі для регіону рішення. Якщо вона добре функціонує, то зменшується дистанція між тими, хто ухвалює рішення, і тими, хто споживає громадські послуги. Місцева демократія дає змогу громадянам брати участь у політичному житті регіону, а отже, впливати на власне повсякденне життя [7, с. 95].

ВИСНОВКИ

Таким чином, найважливіший результат реформ, що проводяться державами Скандинавії, полягає в тому, що реформування державного управління — це справа не тільки держави, воно вимагає широкої участі громадян, передусім, при визначенні цілей і завдань реформ, а також тісного партнерства між державними та недержавними секторами [30].

Література:

1. Гузь М.М. Аналіз показників економічного та суспільного добробуту населення / М.М. Гузь // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. — Збірник наукових праць. — 2012. — Вип. 36. — С. 66—74.

2. Офіційний сайт Global Footprint Network [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.footprintnetwork.org/en/index.php/GFN/page/footprint_basics_overview/

3. Норвегія — самая счастливая страна в мире [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://scandinnews.fi/society/5109-norvegiya-samaya-schastlivaya-strana-v-mire>

4. World happiness report 2017 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://worldhappiness-report/wp-content/uploads/sites/2/2017/03/HR-17.pdf>

5. Рейтинг країн за рівнем щастя: Україна пасе задніх [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ua.euronews.com/2017/03/20/all-smiles-norway-tops-world-happiness-report-2017>

6. Система державного управління Королівства Норвегія: досвід для України / Уклад. Л.А. Пустовойт. — К.: НАДУ, 2011. — 52 с.

7. Черкасов А.В. Розробка системи державного управління якістю життя населення / А.В. Черкасов / Управління проектами та Розвиток виробництва: Зб. наук. пр. — Луганськ: вид-во СЧУ ім. В.Дала, 2012. — № 1 (41). — С. 94—98.

References:

1. Huz' M.M. (2012), "Analysis of economic and social welfare", "Problemy i perspektyvy rozvytku bankiv's'koi systemy Ukrainy", vol. 36, pp. 66—74.

2. The official site of Global Footprint Network (2016), available at: http://www.footprintnetwork.org/en/index.php/GFN/page/footprint_basics_overview/ (Accessed 05 Nov 2017).

3. ScandiNews — multimedia multilingual informative portal about living in the Nordic countries (2017), "Norway is the happiest country in the world", available at: <https://scandinnews.fi/society/5109-norvegiya-samaya-schastlivaya-strana-v-mire> (Accessed 05 Nov 2017).

4. World happiness report 2017 (2017), available at: <http://worldhappiness-report/wp-content/uploads/sites/2/2017/03/HR17.pdf> (Accessed 05 Nov 2017).

5. Euronews (2017), "Ranking of countries by the level of happiness: Ukraine passes the back", available at: <http://ua.euronews.com/2017/03/20/all-smiles-norway-tops-world-happiness-report-2017> (Accessed 05 Nov 2017).

6. Pustovojt, L.A. (2011), Systema derzhavnoho upravlinnia Korolivstva Norvehiia: dosvid dia Ukrainy [The system of public administration of the Kingdom of Norway: experience for Ukraine]; National academy for public administration under the president of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

7. Cherkasov, A.V. (2012), "Development of public administration quality of life", Upravlinnia proektamy ta Rozvytok vyrobnytstva, vol. 1 (41), pp. 94—98.

Стаття надійшла до редакції 10.11.2017 р.